

ՊԵՏԱԿԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԱՆՅՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐԴՐՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ

Գյուղատնտեսությունը հանդիսանում է տնտեսության կարևորագույն, ինչպես նաև տնտեսական գործունեության ամենառիսկային ճյուղերից մեկը: Գյուղատնտեսությունը ՀՀ-ում ունի ռազմավարական նշանակություն: Հարկ է նշել, որ գյուղատնտեսության համախառն արտադրանքի մասնաբաժինը ՀՆԱ-ում ըստ 2015թ. վիճակագրական տվյալների կազմում է 17,3%¹, բնակչության 36,5%-ը ապրում է գյուղական բնակավայրերում, իսկ գյուղացիական տնտեսություններում զբաղվածները կազմում են ընդհանուր զբաղվածների 35,3%-ը²:

ՀՀ-ում գյուղատնտեսությունը գրեթե ամեն տարի հսկայական վնասներ է կրում տարատեսակ ռիսկերի, մասնավորապես տարերային աղետների հետևանքով (կարկտահարություն, ցրտահարություն, երաշտ, փոթորիկ, հողատարում և այլն), ինչը խոչընդոտում է այս ոլորտի կայունությանը և զարգացմանը: ՀՀ կառավարությունը համապատասխան միջոցառումներ է իրականացնում տարերային աղետների կառավարման, ինչպես նաև դրանցից տուժած գյուղացիական տնտեսություններին աջակցելու ուղղությամբ (հակակարկտային կայանների, կարկտապաշտպան ցանցերի տեղադրում, հետադետային օգնությունների տրամադրում և այլն), սակայն ուսումնասիրությունները վկայում են, որ այդ միջոցառումների ազդեցության արդյունավետությունը դեռևս այնքան էլ բարձր չէ, և անհրաժեշտ է կիրառել գյուղատնտեսական ռիսկերի կառավարման այլ գործիքներ, որոնցից ամենակարևորը գյուղատնտեսության ապահովագրությունն է:

Գյուղատնտեսության ապահովագրությունը որպես ռիսկի կառավարման գործիք, իրականացվել է դեռևս 17-րդ դարում Արևմտյան Եվրոպայի երկրներում: Այսօր այն կիրառվում է ավելի քան 100 երկրում, ընդ որում՝ տնտեսապես զարգացած երկրներում գործում են գյուղատնտեսության ապահովագրության բավականին արդյունավետ համակարգեր, մինչդեռ զարգացող երկրներում գյուղատնտեսության ապահովագրությունն իրականացվում է ընդամենը փորձնական եղանակով և ունի մի քանի տարվա պատմություն: Ներկայումս ՀՀ-ում գյուղատնտեսության ապահովագրական համակարգն ընդհանրապես բացակայում է, որն անդրադառնում է գյուղացիական տնտեսությունների կայունության, եկամուտների, արտադադրի և գործազրկության մակարդակների վրա:

Գյուղատնտեսության ապահովագրության ամենահին և ներկայումս էլ տարածված գործընթացներից մեկն էլ անվանական կամ մեկ ռիսկից ապահովագրությունն է, որը կիրառվել է հիմնականում հացահատիկային մշակաբույսերի, պտղատու այգիների, ինչպես նաև կենդանիների, անտառների և ջերմոցների ապահովագրության համար³: Կարկուտից մշակաբույսերի ապահովագրություն իրականացվել է Արևմտյան Եվրոպայում, մասնավորապես Գերմանիայում, որտեղ 1791թ. կնքվել է կարկուտի ռիսկից ապահովագրության առաջին պայմանագիրը⁴: Այնուհետև այս պրոդուկտը լայն կիրառություն է ստացել նաև ԱՄՆ-ում: Բազմակի ռիսկերից բերքի ապահովագրություն իրականացվել է 1950-80-ական թթ. Լատինական Ամերիկայում (Բրազիլիա, Կոստա Ռիկա, Էկվադոր, Մեքսիկա), Եվրոպայում (Իսպանիա) և Ասիայում (Հնդկաստան), որը հիմնականում կապված էր փոքր գյուղացիական տնտեսություններին տրամադրվող վարկերի հետ: Խորհրդային Միությունում պետական աջակցությամբ գյուղատնտեսության ապահովագրությունն իրականացվում էր պարտադիր եղանակով «Պետապ»-ի կողմից և տարածվում էր պետության սեփականություն հանդիսացող կոլեկտիվ տնտեսությունների վրա: Այս պայմաններում ապահովագրությունը չունեւր զարգացման հեռանկար, իսկ ֆիզիկական անձինք, ձեռ-

¹ Պարենային ապահովություն և աղքատություն: Վիճակագրական տեղեկագիր, ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայություն, 2016թ. հունվար-մարտ, Երևան 2016թ., էջ 9:

² Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական վիճակը 2016թ. հունվար-մարտին: Տեղեկատվական ամսական զեկույց: ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայություն, Երևան, 2016թ., էջ 100:

³ Ramiro Iturrioz, Agricultural Insurance, The World Bank, 2009, p. 6-8

⁴ www.fao.org

նարկություններն ու կազմակերպություններն ապահովագրությունն ընդունում էին որպես լրացուցիչ հարկատեսակ¹: Հասկանալի է, որ ունենալով այդպիսի «Ժառանգություն» և հաշվի առնելով վերջին երեք տասնամյակում տնտեսական վերափոխումների բարդությունները, որոնք պայմանավորված էին ինչպես օբյեկտիվ, այնպես էլ սուբյեկտիվ գործոններով, հանրապետությունում հնարավորություն չէր ընձեռվում շուկայական տնտեսությանը բնորոշ ապահովագրության արդյունավետ համակարգի ձևավորման համար:

Յուրաքանչյուր պետության կայուն զարգացման կարևորագույն նախապայմաններից մեկը ռիսկերի հնարավորինս ճշգրիտ գնահատումն (կանխորոշումը, կանխատեսումը) ու արդյունավետ կառավարումն է: Ուստի այդ առումով էլ ագրարային ոլորտի պետական կարգավորումը՝ կապված այդ ռիսկերի ապահովագրության ներդրման և զարգացման հետ, հանդիսանում է պետության կողմից գյուղատնտեսական արտադրանքի, հումքի, պարենի և այլ մթերքների արտադրության, վերամշակման և իրացման գործընթացների խթանման կարևորագույն պայման:

Գյուղատնտեսական ապահովագրության համակարգի զարգացումը մնում է շուկայական տնտեսության պայմաններում ագրոարդյունաբերական արտադրության կայունության ապահովման համար առավել կարևոր գործոնը: Գյուղատնտեսական ապրանք արտադրողը, ինչպես նաև ցանկացած ազատ ձեռնարկատեր, նյութական ռեսուրսներ և աշխատանք ներդնելով, իրավունք ունի իր արտադրական գործունեության արդյունքում ակնկալելու շահույթ: Ի տարբերություն նյութական արտադրության այլ ոլորտների, գյուղատնտեսությունը հանդիսանում է կապիտալի ներդրման ռիսկային ոլորտ՝ կապված պատահական, նախօրոք անկանխատեսելի կլիմայական և այլ իրադարձությունների հետ:

Շուկայական տնտեսության իրավահարաբերությունների անցման բարդ գործընթացում համընդհանուր օրինաչափությունների հետ մեկտեղ, յուրաքանչյուր պետության տնտեսական վերափոխումները բխում են տվյալ երկրի առանձնահատկություններից, ուստի դրանց ուսումնասիրությունը և վերլուծությունը հնարավորություն է ընձեռում այս կամ այն բնագավառում առավել արդյունավետ քաղաքականության մշակման ու իրականացման համար: Նշվածն ամբողջությամբ վերաբերում է նաև երկրի գյուղատնտեսությունում ապահովագրական համակարգի ներդրմանը: Կատարված ուսումնասիրությունները վկայում են, որ այդ ուղղությամբ գործնական քայլեր դեռևս գրեթե չեն իրականացվել, ուստի նշված գործընթացի զարգացմանը խոչընդոտող գործոնների բացահայտումը, ծառացած հիմնախնդիրների «հանգուցալուծումը» արդիական է և հրատապ, քանի որ գյուղատնտեսությունում ապահովագրական գործուն համակարգի ներդրումը ոլորտի զարգացման կարևորագույն նախադրյալներից է: Դրա մասին է վկայում նաև արտերկրների (այդ թվում անցումային տնտեսության երկրների) փորձի ուսումնասիրությունը: Հարցն այն է, որ ինչպես նախկին տնտեսակարգի պայմաններում, այնպես էլ հողի սեփականաշնորհումից (մասնավորեցումից) ի վեր, գյուղատնտեսությունում կուտակվել են բազմաթիվ չլուծված խնդիրներ, որոնք, գյուղատնտեսական ապահովագրության համակարգի բացակայության հետ մեկտեղ, խոչընդոտում են ոլորտի զարգացումը, պայմանավորում են վերջինիս խոցելիությունը և մրցունակության դեռևս ոչ բավարար մակարդակը:

Հանրապետության գյուղատնտեսության ոլորտում գործուն ապահովագրական համակարգի ձևավորմանը խոչընդոտում են մի շարք գործոններ.

- ճյուղում ապահովագրական գործընթացը կանոնակարգող օրենսդրական դաշտի անկատարությունը,
- ոլորտի բարձր ռիսկայնությունը,
- գյուղացիական տնտեսությունների և գյուղատնտեսությամբ զբաղվող այլ տնտեսավարող սուբյեկտների անվստահությունը ապահովագրական գործի նկատմամբ,
- գյուղացիական տնտեսությունների կողմից հնարավոր կորուստների թերագնահատումը,
- գյուղացիների հոգեբանության ինտերցիան: Նրանց մոտ դեռևս որոշակիորեն առկա է այն մտայնությունը, թե բնական աղետի դեպքում պետությունը կփոխհատուցի իրենց վնասները, իսկ պետությունն այդպիսի միջոցներ չունի, ապահովագրական վճարների վճարման գործում,
- գյուղացիական տնտեսությունների ցածր վճարունակությունը,
- տնտեսության տարբեր ոլորտներում ապահովագրություն իրականացնող կառույցների նկատմամբ տարբերակված պայմանների (հարկային և այլ) բացակայությունը,

¹ Կիրակոսյան Կ., «Ապահովագրական գործ», ուսումնական ձեռնարկ, Երևան, «Մարվարդ հրատ.», 2003, էջ 7, 240 էջ:

- հանրապետությունում գործող ապահովագրական կառույցների գործունեության փորձի պակասը գյուղատնտեսության բնագավառում:

Գյուղատնտեսության ապահովագրությունն ունի մի շարք առանձնահատկություններ, որոնցով պայմանավորված են դրա ներդրման դժվարությունները և պետական աջակցության անհրաժեշտությունը: Գյուղատնտեսության ապահովագրության օբյեկտներ են հանդիսանում հիմնականում գյուղատնտեսական մշակաբույսերի բերքը և կենդանիները, որոնք անընդհատ գտնվում են աճի ու զարգացման գործընթացում: Ագրոապահովագրության իրականացման համար անհրաժեշտ են մասնագետներ, որոնք տիրապետում են ոչ միայն ապահովագրական, այլև գյուղատնտեսական գիտելիքների: Մասնավոր ընկերության համար բավականին բարդ է հավաքագրել անհրաժեշտ, ամբողջական և հավաստի տվյալներ, իրականացնել անդերայթինգի քաղաքականություն: Գյուղատնտեսական ռիսկերին բնորոշ է սիստեմատիկ բնույթը, դրանց տեղի ունենալու արդյունքում և՛ վնասված տարածքներն են հսկայական, և՛ առաջացած վնասները: Սա է հիմնական պատճառը, որ մասնավոր ապահովագրական ընկերությունները խուսափում են կնքել գյուղատնտեսության ապահովագրության պայմանագրեր: Ապահովագրության այլ տեսակների հետ համեմատած գյուղատնտեսության ապահովագրության դեպքում բարձր են գործավարման ծախսերը, ինչը պայմանավորված է գյուղատնտեսական գործունեության աշխարհագրական ցրվածությամբ: Գյուղատնտեսության ապահովագրության ռիսկայնության և գործավարման ծախսերի բարձր մակարդակները հիմք են հանդիսանում բարձր ապահովագրավճարների սահմանման համար և առանց պետական աջակցության գյուղատնտեսությունում տնտեսվարողների համար դժվար, իսկ որոշ դեպքերում անհնար է լինում վճարել ապահովագրավճարները:

Ընդ որում, բազմաթիվ երկրներում նշված ապահովագրությունն իրականացվում է պետության ֆինանսական աջակցությամբ՝ ապահովագրավճարների սուբսիդավորման միջոցով, ինչը չի հակասում ԱՀԿ-ի պահանջներին¹: Չնայած այն հանգամանքին, որ ապահովագրավճարների սուբսիդավորումը մտնում է «կանաչ զամբյուղի» մեջ, որի գծով որևէ սահմանափակում գոյություն չունի, սակայն սուբսիդավորման չափը պետք է լինի հիմնավորված, որպեսզի չխախտվի շուկայի հավասարակշռվածությունը և այն «բեռ» չհանդիսանա պետության համար: ՀՀ-ում գյուղատնտեսության ապահովագրության սկզբնական փուլում ճիշտ կլինի սուբսիդավորման 50% սահմանաչափը՝ հետագայում կիրառելով սուբսիդավորման տարբերակված մոտեցում՝ առավելությունը տալով Հայաստանի Հանրապետության համար կարևոր ռազմավարական նշանակություն ունեցող մշակաբույսերին և տարածաշրջաններին:

Հաշվի առնելով այս հանգամանքները, առաջարկվում է ՀՀ-ում գյուղատնտեսության ապահովագրության ներդրման գործընթացն իրականացնել ՀՀ կառավարության հիմնադրած պետական ապահովագրական ընկերության միջոցով: Մեր հանրապետությունում պետական աջակցությամբ ապահովագրական ընկերություն ստեղծելու նախաձեռնությունը համահունչ է գյուղատնտեսության ապահովագրության միջազգային փորձին: Նշված ընկերության ստեղծման նախաձեռնությամբ պետք է հանդես գան ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունը, ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը, ՀՀ կենտրոնական բանկը, գյուղացիական միավորումները, գյուղատնտեսական կոոպերատիվները:

Այսպիսով, կարող ենք նշել, որ ՀՀ-ում պետական աջակցությամբ ապահովագրության ներդրման համար անհրաժեշտ է մշակել և գործողության մեջ դնել հետևյալ իրավական ակտերը,

- «Պետական աջակցությամբ գյուղատնտեսության ապահովագրության մասին» ՀՀ օրենքը,
- «Փոխադարձ ապահովագրության մասին» ՀՀ օրենքը,
- Գյուղատնտեսության ապահովագրության տարեկան ծրագիրը,
- Գյուղատնտեսության ապահովագրության երկարաժամկետ ծրագիրը,
- «Անկախ փորձագետների որակավորման և փորձաքննության անցկացման կարգը»,
- «Գյուղատնտեսության ապահովագրության ապահովագրավճարների սուբսիդավորման կարգը»:

Հիշյալ փաստաթղթերով, մեր կարծիքով, հստակ պետք է սահմանվեն գյուղատնտեսության ապահովագրության հետևյալ հիմնական դրույթները.

¹ Government Support to Agricultural Insurance; Challenges and Options for Developing countries, Olivier Mahul, Charles J. Stutley, 2010, 250p., www.worldbank.org.

1. Պետության մասնակցությունը ապահովագրության մեջ. պետք է նախատեսվի պետական միջոցների օգտագործման հնարավորությունը թե՛ ապահովագրական մուտքերի սուբսիդավորման, և թե՛ գյուղմթերքներ արտադրողների վնասների փոխհատուցման համար միայն այն դեպքում, երբ նրանց ունեցվածքն ապահովագրված է, ինչպես նաև այն դեպքերում, երբ վնասները կրում են բացառիկ բնույթ: Վնասները, որոնք առաջացել են զուտ անբարենպաստ եղանակային պայմանների արդյունքում, պետք է ծածկվեն ապահովագրական ընկերությունների կողմից:

2. Անհրաժեշտ է հստակ որոշել գյուղատնտեսական ռիսկերի ապահովագրման այն տեսակները, որոնք երաշխավորված կլինեն պետական աջակցությամբ, ինչպես նաև գյուղատնտեսական ռիսկերի ապահովագրության տեղը ապահովագրության տեսակների դասակարգման ընդհանուր համակարգում:

3. Հարկ է ամրագրել ապահովագրության կազմակերպման երկու մոդել.

- գյուղատնտեսական ռիսկերի ապահովագրումն առևտրային ապահովագրական կազմակերպությունների կողմից: Այստեղ կարևոր է օրենսդրորեն սահմանել ապահովագրական խմբերում դրանց միավորման սկզբունքները, նպատակներն ու խնդիրները, ապահովագրական խմբի մասնակիցների նկատմամբ պահանջները,
- գյուղատնտեսական ռիսկերի ապահովագրումը գյուղական համայնքում փոխադարձ ապահովագրության ասոցիացիաների ստեղծման միջոցով: Նպատակահարմար է նաև որոշել դրանց աշխատանքի հիմնական չափորոշիչները:

4. Ապահովագրության պայմանները պետք է սահմանվեն ըստ հիմնական տեսակների.

- ապահովագրական ռիսկերի տիպային ցանկը՝ դրանց չափանիշների նկարագրությամբ,
- ապահովագրական արժեքի և գումարի սահմանման կարգը,
- ապահովագրական երաշխիքային նորմերը,
- ապահովագրական պայմանագրերի կնքման ժամկետները և այլն:

5. Ապահովագրության համար բանկային վարկի ստացման արտոնյալ պայմանները,

6. Պետական աջակցության իրականացման կարգը, պայմանները: Բյուջեից ֆինանսավորման չափը որոշելու համար պետք է մշակել ապահովագրական շուկայի տարողունակությունը բնութագրող ցուցանիշների ցանկը: Անհրաժեշտ է նաև ամրագրել բյուջետային միջոցների հատկացման տարբերակները (արդեն վճարված ապահովագրական մուտքերի փոխհատուցման կամ դոտացիաների տեսքով), ապահովագրական մուտքերում պետության մասնակցության չափը, բյուջետային միջոցների հատկացման ժամկետները և այլն:

7. Տարածաշրջանային բյուջեների, ապահովագրական պահուստային միջոցների օգտագործման կարգը՝ տարերային աղետների հասցրած վնասները փոխհատուցելու համար:

8. Մասնագետների պատրաստումն ու տեղեկատվական աշխատանքը:

9. Մշակվող հայեցակարգի առավել արդիական հարցերից պետք է լինեն արդյունավետ սակագնային քաղաքականության սահմանում, գյուղատնտեսական ռիսկերի ապահովագրման ամբողջական համակարգի ստեղծումը՝ անկախ ապահովագրության կազմակերպչական մոդելներից, ինչպես նաև պետական կենտրոնացված ռեգերվների ձևավորման, ապահովագրական մոնիթորինգի իրականացման հարցերը: Մեծ մասամբ դրանք վերաբերում են գյուղատնտեսական մշակաբույսերի ապահովագրմանը, քանի որ ապահովագրության այս տեսակն առավել ծախսատար է՝ ապահովագրության արժեքի, և հետևաբար, մուտքերի սուբսիդավորման ծավալների տեսանկյունից, տարերային է՝ շատ բարձր ապահովագրական արժեքի և ապահովագրական դեպքերի ի հայտ գալու հավանականության տեսանկյունից, ինչն իր հերթին առաջացնում է ապահովագրության արդյունավետ համակարգի մշակման և կենտրոնացված ռեգերվների ստեղծման անհրաժեշտությունը:

Այսպիսով, կատարված ուսումնասիրությունները հիմք են հանդիսանում եզրակացնելու, որ ՀՀ գյուղատնտեսությունում պետական աջակցությամբ ապահովագրական համակարգի ներդրումը կնպաստի գյուղացիական տնտեսությունների եկամուտների կայունացմանը, գյուղատնտեսությունում ներդրումներ կատարելու գրավչության բարձրացմանը, ցանքատարածությունների ավելացմանը, գյուղատնտեսությունում զբաղվածների թվաքանակի ավելացմանը, աղքատության և արտագաղթի մակարդակների նվազեցմանը, գյուղական համայնքներում ապահովագրական մշակույթի տարածմանը և ապահովագրական շուկայի զարգացմանը, ապահովագրության ոլորտի մասնագետների համար նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը և այլն:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՋԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐԴՐՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ

ՄԵՐԻ ԳԱԳԻԿԻ ՄԱՆՈՒՉԱՐՅԱՆ, *տ.գ.թ.*

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող

Համառոտագիր

Գյուղատնտեսական ապահովագրության համակարգի ներդրումը մնում է շուկայական տնտեսության պայմաններում ագրոարդյունաբերական արտադրության կայունության ապահովման համար առավել կարևոր գործոնը: Կատարված ուսումնասիրությունները հիմք են հանդիսանում եզրակացնելու, որ ՀՀ գյուղատնտեսությունում պետական աջակցությամբ ապահովագրական համակարգի ներդրումը կնպաստի գյուղացիական տնտեսությունների եկամուտների կայունացմանը, գյուղատնտեսությունում ներդրումներ կատարելու գրավչության բարձրացմանը, ցանքատարածությունների ավելացմանը, գյուղատնտեսությունում զբաղվածների թվաքանակի ավելացմանը, աղքատության և արտագաղթի մակարդակների նվազեցմանը, գյուղական համայնքներում ապահովագրական մշակույթի տարածմանը և ապահովագրական շուկայի զարգացմանը, ապահովագրության ոլորտի մասնագետների համար նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը և այլն:

Բանալի բառեր. *գյուղատնտեսության ապահովագրություն, պետական աջակցություն, սուբսիդիա, ապահովագրավճար, ապահովագրական գումար, պայմանագիր, ներդրում, ռիսկ:*

НЕОБХОДИМОСТЬ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ В ОСУЩЕСТВЛЕНИИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО СТРАХОВАНИЯ

МЕРИ ГАГИКОВНА МАНУЧАРЯН, *к.э.н.*

младший научный сотрудник Института экономики им. М. Котаняна НАН РА

Аннотация

Внедрение системы сельскохозяйственного страхования в условиях рыночной экономики остается наиболее важным фактором обеспечения стабильности агро-промышленного производства. Проведенные исследования дают основание для вывода о том, что внедрение системы сельскохозяйственного страхования, осуществляемого при государственной поддержке, будет способствовать стабилизации доходов фермерских хозяйств, повышению привлекательности инвестиций в сельском хозяйстве, увеличению посевных площадей, росту занятости в сельском хозяйстве, снижению уровня бедности и эмиграции, распространению страховой культуры в сельских общинах и развитию страхового рынка, созданию новых рабочих мест для специалистов страховой отрасли и т.д.

Ключевые слова: *сельскохозяйственное страхование, государственная поддержка, субсидия, страховой взнос, страховая сумма, контракт, инвестиции, риски.*

THE NEED FOR THE STATE SUPPORT IN THE IMPLEMENTATION OF AGRICULTURAL INSURANCE

MERI GAGIK MANUCHARYAN, *Ph.D. in Economics*

*Junior Research Associate, M. Kotanyan Institute of Economics
National Academy of Sciences, Republic of Armenia*

Abstract

The introduction of agricultural insurance system remains the most important factor in market economy to ensure the sustainability of agro-industrial production. The accomplished researches provide a basis to conclude that the introduction of state-supported insurance system in the agriculture of the Republic of Armenia will help to stabilize farm incomes, to increase the attractiveness of investing in the agriculture, to enlarge the sowed areas, to increase the number of people employed in the agriculture, to reduce the levels of poverty and migration, to the spread of the insurance culture in the rural areas and the development of the insurance market, to create a new employment opportunities for insurance industry professionals etc.

Keywords: *Agricultural insurance, state support, subsidy, insurance fee, insurance amount, contract, investment, risk.*